

שמעתא עמיקתא

גליון תרמ"ח | פרשת תזריע מצורע | תשפ"ה | קהילת חניכי הישיבות | רמות ב' | ירושלים תובכ"א

הלכות מצויות לימי העומר

דיני אבילות

נישואים

א. מנהג שלא לישא אישה בימים אלו

נוהגים שלא לישא אישה בין פסח לעצרת עד ל"ג לעומר, מפני שבאותו זמן מתו תלמידי רבי עקיבא. אבל לארס ולקדש, מותר. [שו"ע (סי' תצג סעי' א)]. ולהחזיר גרושתו שרי, משום שאינו כל כך שמחה. [מ"ב (סי' קא)]. ויעויין להלן לענין נישואין מל"ג בעומר ואילך.

ב. בשעת הדחק

י"א שאם יש סיבה לישא אישה בימים אלו כגון שלא קיים מצות פריה ורביה או שאין לו מי שישימשנו וכיוצא בו מותר ובתנאי שלא ירבה בשמחה. [רדב"ז (ח"ב סי' תרפו) כי לא עדיף האי מנהגא מאבילות של י' יום וברור הוא. וכן הביא הפרי"ח (סי' תצג) בשם הר"ם לונזאנו בספר שתי ידות (נא:) וכת' דעכ"פ אם לא קיים פו"ר שרי]. ויש מחמירים בכל אופן. [שער"ת (שם אות א) בשם במחז"ב ועוד פוסקים]. וכן המנהג להחמיר אף במי שאין לו בנים [מ"ב (סי' קא)], ומי"מ בשעת הדחק גדול אם יש צורך יש מקום להקל, ויעשו כן בימים שיש נוהגים בהם היתר (עד ר"ח אייר או אחר ל"ג בעומר). [שער"ת (שם) בשם שו"ת חינוך ב"י (סי' כא) ציין לדבירו השעה"צ (שם אות א). ועי' בעקרי הד"ס (או"ח סי' כא אות ז) שכת' בשם הדגמ"ר להתיר בשעת הדחק לעשות נישואין בין פסח לעצרת. ועיי"ש בחינוך בית יהודה שהתיר מל"ג בעומר אף במקומות שנוהגים איסור]. ולענין תספורת עי' להלן.

ג. שידוכין

מותר לעשות שידוכין עם סעודה, אבל לעשות ריקודים ומחולות נהגו איסור. [מ"ב (סי' קא)].

ריקודים וזמר

א. ריקודים של רשות

ריקודים ומחולות של רשות יש לזהר בימים אלו. [מ"ב (סי' קא)]. ולנוהגין מנהגי אבלות מר"ח ומראש חדש סיון עד עצרת נוהגין להסתפר, יש להסתפק אם יש להקל בריקודים ומחולות של רשות. [שעה"מ (אות ד)]. ונוהגים להחמיר בזה. [הגרשז"א זצ"ל (בין פסח לשבועות פט"ו הגה ד) ומביט לוי (ח"ג לח)].

ב. שמיעת זמר

יש להימנע בימים אלה מזמר המעורר ריקוד (דהיינו אחד או שנים רוקדים) ומחול (ריקוד של אנשים הרבה), אבל שירה המרוממת את האדם אך אינה מביאתו לידי ריקוד ומחול מותרת. [הגרשז"א (הליכ"ש פי"א אות יד והגה 53) שאע"פ שאין הדבר מבואר בפוסקים נהגו להימנע אף משירה. וכן דעת האג"מ (יו"ד ח"ב סי' קלו) והמנח"י (ח"א סי' קיא). ומי"מ דעת הגרשז"א זצ"ל (שם) שמעיקר הדין מותר לשמוע שירים שלא מביאים לידי ריקוד כני"ן].

ג. שירה כפה

שירה כפה אפילו מעוררת ריקוד מותרת. [הגרש"א זצ"ל (הלכות חג בחג פ"ז הגה 34). ועי' בארחות רבנו (פ"ז הגה 34). דעת הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פי"א אות יד) לאסור]. וקלטות ללא ליווי כלי זמר יש מתירין. [אג"מ (או"ח ח"א סי' קסז) כי נחשב לשירה כפה. ודעת השבט הלוי (ח"ב סי' ט אות ב) שנחשב לשירה בכל"ן].

ד. חינוך קטנים

קטנים שהגיעו לחינוך יש לחנכם שלא לשמוע כלי זמר. [כן משמע מהאג"מ (או"ח ח"ד סי' כא אות ד)].

ה. סיפורים משולבים עם שירים

מותר לשמוע קלטות סיפורים אף אם משולבים בהם מעט שירים. [הגרשז"א (פי"א הגה 53)].

ו. סובל מעצבות, שומע כדי להפיג בדידות או פחדים

מותר לשמוע זמר כשעושה רק על מנת להפיג בדידות או פחדים. [הגרשז"א זצ"ל (ח"ג פכ"ה הגה 8). וק"ו חולה עצבים שמותר לו לשמוע כלי שיר. [עי' באור לציון (ח"ג פכ"ה אות ב)].

ז. לצורך חולה

מותר לנגן לצורך חולה לחזק מזגו. [הגרשז"א זצ"ל (שם הגה 54) והגרנ"ק שליט"א (הל' חג בחג פ"ז הגה 59)].

ח. לצורך התעמלות

מי שזקוק לעשות התעמלות מטעמי בריאות ולצורך כך צריך לשמוע זמר (כגון שהתעמלות על פי קצב הנגינה וכדומה), יש מקום להקל בדבר. [כן שמענו בשם הגרש"ז אולמן זצ"ל ע"פ המ"ב (סי' תקס ס"ק יג). ועי' מש"כ בזה בשמעתא עמיקתא גליון שצ"ד].

ט. בשעת הנהיגה

נהוגה במכונית וכדו' ונצרך לשמיעת מוזיקה כדי שלא ירדם וכדומה, רשאי לשמוע, על מנת למנוע הסכנה הכרוכה בזה. [נדלא גרע מהא דכתב המ"ב (סי' תקס ס"ק יג), עיי"ש, והכא קיל טפי דיש חשש סכנה. ועי' מש"כ לקמן לענין קייטנות לילדים].

י. אינו מכוון לשמוע

השומע כלי זמר בעל כרחו כגון באוטובוס וכדו', אינו עובר איסור, ואינו צריך לאטום אזניו שהרי אינו מתכוין להנות. [עי' בשו"ע (יו"ד סי' קמב סעי' ו), רמ"א (שם) ושו"ד (סי' קלד). ושו"ר שכן פסק הגרנ"ק שליט"א (קרא עלי מועד פ"ב אות ב בתיקונים)].

יא. צלצול פלאפון

מכשיר פלאפון שצלצולו מגנינה של שירים העשויים להביא לידי ריקוד, ראוי להחליף הצלצול בימים אלו לצלצול אחר, אולם אין איסור בדבר. [לכאוי אין חיוב בזה כיון שאינו צלצול המיועד לשמח, אלא לסימן שמתקשרים אליו, ומי"מ ראוי להחליפן כיון שיש בזה משום קצת שמחה, והכל לפי הענין. ופנעמי' שמפעלים שיר עבור המתקשר כדי להנעים ההמתנה (שיחה ממתנה), ולכאורה גם שיר זה אין בעל הקו חייב להחליפו כי אין מטרת השיר לשם ריקוד כלל אלא להנעים ההמתנה. ועי' לקמן לענין סיפורים המשולבים עם קצת שירים ושירה בקייטנות. ושוי"מ שדעת הגרנ"ק שליט"א (תשובות הגר"ח עמ' קנט תשובה רל) שאין לצלצול פלאפון משום איסור שמיעת שירים. ועי' בהלכות והנהגות (עמ' 6) בשם הגרש"א זצ"ל].

יב. מוזיקת רשע (בהנאות וכדו')

במקומות שמפעלים מוזיקה להנעים ההמתנה והקנינה של החקוחות (כמו שמצוי בחנויות וכדו') או בטלפון עד קבלת השירות), ראוי להפעיל בימים אלו מוזיקה שאינה מסוג השירים העשויים להביא לידי ריקוד. [עי' מש"כ בהערה לדליל. ועי' בשו"מ (מהדו' ו' סי' קסא)].

יג. לצורך פרנסה

הלומד לנגן לצורך פרנסה מותר לו לנגן לצורך כיון שאינו עושה לצורך שמחה. [אג"מ (א"ח ח"ג סי' פז) והגרש"א זצ"ל (סדור פסח כהלכת פ"ב אות טז הגה 55)].

עמיקתא

גליון תרמ"ח | פרשת תזריע מצורע | תשפ"ה | קהילת חניכי הישיבות | רמות ב' | ירושלים תובכ"א

משיעורי

הרה"ג הרב יוחנן בורגר שליט"א

מו"ץ וראש כולל הוראה רמות

יד. גני ילדים

מותר לנגן בגני ילדים לצורך קטנים שלא הגיעו לחינוך. [הגרש"א זצ"ל (הל' חג בחג שם הגה 34) והגרנ"ק זצ"ל (חוט שני שבת ח"ד עמ' שעט)].

טז. סעודת מצוה

יש אומרים שאף בסעודת מצוה לא יעשו ריקודים ומחולות. [עי' בגר"ז (סי' תצג אות א) שכת' שאפי' בסעודת "קידושין" אין לעשות, אע"פ שהיא סעודת מצוה. וכן דעת המנח"י (ח"א סי' קיא)]. וי"א שבסעודת מצוה שרי. [עי' במ"א (סי' קא) שכתב לאסור ריקודים בסעודת שידוכין, שאינה סעודת מצוה, כמבואר במ"א בס' תמיד ס"ק ט', בפמ"ג שם מ"ז ס"ק ח' ובמ"י סי' רמ"ט ס"ק ט' ועי' בסמוך. אבל בסעודת אירוסין דהוי סעודת מצוה משמע דשרי. ועיי"ש במחצה"ש]. וכן עיקר. [עי' ע"ק. (סי' קא) שהביא בדרי המ"א. וכן מבואר באג"מ (או"ח ח"ב סי' צה ד"ה ובדבר) לענין ז' ברכות]. ומי"מ לכתחלה יש מקום להימנע מנגינה בכלי זמר אף בסעודת מצוה. [עי' במבית לוי (ח"א עמ' ז), ועי' במ"ב (סי' תמד ס"ק כד) ש"תנאים" הוי סעודת מצוה. ועיי"ש (סי' תטו ס"ק ב) שסעודת אירוסין או סעודת קנין שנוהגין לעשות עכשיו גם אלו סעודת מצוה הם. ועי' מש"כ לעיל בהגה הקודמת בשם המ"ב שמשמע שסותר. ודעת הגרש"א זצ"ל (וישא יוסף ח"א סי' קב) שאין להתיר כלי זמר בבר מצוה כי אין הדבר שכיח והכרחי ואדרבה רובא דעלמא אינם נוהגים בכלי זמר בבר מצוה וע"כ אין בזה משום חסרון והפחתה בשמחה של מצוה]. וענין בסמוך.

טז. סעודת תנאים

בסעודת תנאים, מותר לשיר אף שירי שמחה. [הגרשז"א זצ"ל (שם פי"א אות יח), עיי"ש הטעם].

יז. קבלת חתן בשירה כנהוג בישיבות

קבלת חתן בשירה וכו' כנהוג בישיבות הקדושות בשאר ימות השנה, אין לערכה בימים אלו. [הגרשז"א זצ"ל (שם הגה כ)]. ויש מתירים. [הגרש"א זצ"ל (אשרי האיש פי"ה אות כב)]. **יח. התחתן בל"ג פמון לערב, הותר זימרה אור ליום ל"ד (לנוהגים להחמיר)**
התחתן בל"ג בעומר ביום סמוך לערב מותר לעשות סעודה בשמחה אח"כ בלילה שהוא אור לל"ד אף בכלי שיר וריקודים כסעודה רגילה. [אג"מ (אה"ע ח"א סי' צא)].

יט. שבט ברכות

כל ז' ימי המשתה ריקודים וכלי שיר מותרים. ויכול כל אדם להיות שם ולשמוח בשמחתם. [אג"מ (או"ח ח"ב סי' צה ש"ה ובדבר) ובמשנה הלכות (ח"ו סי' קט) התיר אפילו בגי שבועות].

כ. סיום מסכת

מותר לערוך סיום מסכת בימי הספירה עם תזמורת, אפילו מי שלא היה רגיל לעשות תזמורת בסיום, דשמחת התורה אין לה גבול. [הגרש"א זצ"ל (אשרי האיש פס"ה אות כב)].

כא. בר מצוה

מותר לערוך חגיגת וסעודת בר מצוה ולשמוח בה, אף על פי שאינה ביום שנעשה גדול. (כדעת המקילים לעיל אות י'). [הגרשז"א זצ"ל (שם פי"א אות יז)]. ואם אינה בזמנה י"א שיש להימנע מריקודים ותזמורת. [שם (הגה כ 65)]. ואם הנער דורש דהוי סעודת מצוה, יש מקילים. [כן יוצא מעיקר הדין לפי הפוסקים המקילים לעיל באות י' לענין סעודת מצוה].

כב. הכנסת ספר תורה

יש אומרים ששמחה וריקודים בהכנסת ספר תורה מותרת. [הגרש"א זצ"ל (הל' חג בחג פ"ז הגה 36 וסדור פסח כהלכתו פי"ב אות יד הגה 53)]. ויש אומרים שיש להימנע, ומכל מקום בשלשת ימי הגבלה מותר אף לדעה זו. [הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פי"א הגה 57)].

כג. ריקודים וזמר בל"ג בעומר

יש נוהגים (בין ספרדים בין אשכנזים) לשמוע כלי זמר ולרקוד לכבוד הילולת רשב"י אף בליל ל"ג בעומר. [הגרנ"ק זצ"ל (חוט שני שבת ח"ד עמ' שפ). דעת הגרשז"א זצ"ל (שם פי"א הגה כב והגה 58) שלנוהגים כהרמ"א (להסתפר ביום ל"ג) שפיר שרי אפי' ריקודים של רשות. ושבט הלוי (ח"ח סי' קסח אות ה) כתב שיש להחמיר בליל ל"ג לענין שמיעת כלי שיר, והענין נשואין בליל ל"ג גם כלי שיר מותר].

תספורת

א. מנהג שלא להסתפר

נוהגים שלא להסתפר בימי ספירת העומר. [שו"ע (סעי' ב). עי' ברדב"ז (סי' תרפו) שיש מקומות שלא נהגו איסור תספורת. אולם הב"ח (רס"י תצג) כת' שבכל המקומות נהגו להחמיר. ועי' במ"ב (סי' ד) שכתב שאם תספר בימי העומר היו נוהגין לקנסו ולהענישו]. ולענין נשים וקטנים ענין לקמן.

ב. שער חזקן

איסור תספורת כולל אף שער הזקן. [הגרשז"א זצ"ל (מעדני שלמה עמ' כ) והגרש"א זצ"ל (אשרי האיש פס"ה אות ב). ועי' בסמוך בשם הביאור הלכה שלמד גדרי האיסור מאיסור תספורת בחוה"מ].

ג. תספורת השפה

מותר לספר השפה אפי' אינה מעכבת את האכילה. [עי' בביאור הלכה (סי' תצג) שהמותרים להסתפר בחוה"מ גם בספירה רשאים דלא עדיף מחוה"מ. ולפי דבריו י"ל דהשפה שרי דומיא דחוה"מ. וכ"כ באבנ"י ישפה (ח"א סי' ק) ששפה שריא בכל גוונא. ועי' באג"מ (או"ח ח"ב סי' צז) שתמה על המ"ב שאין זה ענין לחוה"מ דספה"ע מטעם אבלות אתנין עלה]. ויש אוסרים [אא"כ מעכבת האכילה]. [הגרש"א (שם פס"ה אות ב)].

ד. שער הנבות ויפי העינים ושאר הגוף

לדעת הסוברים שנשים אסורות בתספורת (ענין בזה לקמן) מכל מקום מריטת שער הגבות וריסי העינים, ומותרת, אפילו לצורך יפוי. [הגרשז"א זצ"ל (בין פסח לשבועות פי"ט הגה יח). ועיי"ש שכמו כן תספורת ונילוח הנוגות תמיד לטוהרת מותרת]. ויש אומרים שאף כל שער הגוף פטור (פרט לשער הראש). וכן נראה עיקר. [אבנ"י ישפה (ח"א סי' צט), ונראה להקל כדבריו כי בלא"ה יש סוברים שבנשים לא נוהג האיסור כלל. ועי' באור לציון (ח"ג פי"ז אות ד)].

המותרים להסתפר

א. נאנס ולא יכל להסתפר לפני הספירה

מי שנאנס ולא יכל להסתפר לפני ספירת העומר מחמת אונס ידוע (אפי' אינו ידוע שהוא עצמו נאנס) מותר לו להסתפר בספה"ע. [עי' בה"ל (סי' תצג על סעי' ב ד"ה נוהגים) שד"ן ספה"מ כד"ן חוה"מ] ובהנחה"מ כבה"ג שרי כמבואר בשו"ע (סי' תקלא ע"פ ד) ובמ"ב (סי' קא). ויש מחמירים בזה. [אג"מ (או"ח ח"ב סי' צז) שתמה על הבה"ל והתיר כבה"ג דוקא כשיש משום ניוול. ובמקום צורך יש למיקל על מי לסמוך].

ב. נשים

יש אומרים שאין נשים אסורות בתספורת. [אור לציון (ח"ג פי"ז אות ט)]. וי"א שמכל מקום ראוי שחמירי על עצמן אם אין הדבר נחוץ כל כך. [אג"מ (יו"ד ח"ב סי' קלז)]. ויש אומרים שגם נשים אסורות בתספורת. [הגרשז"א זצ"ל (בין פסח לשבועות פט"ו הגה יט' ומעדני שלמה עמ' כ)].

ג. קטנים

יש אומרים שאין קטנים אסורים בתספורת. [אור לציון (ח'ג פיזיז אות טו)]. ויש אומרים שאסורים בו במקום צורך. [הגרשי"א זצ"ל (הל' חג בחג ספח"ע פי"ז הגה 58)]. ועיין בסמוך.

ד. הליקה בימים הספירה

תספורת ראשונה שמספרים ילדים בני שלש ("חלאקה") מותרת בכל ימי הספירה. [הגרשי"א זצ"ל (הל' חג בחג פי"ז הגה 59)]. ויש אומרים שמותר אף להקדים התספורת על מנת לעשותו ביום הילולת רשב"י על קברו במיורן. [תשובות והנהגות (ח"ב סי' רמו)]. ועי בבאר היטב (סי' תקלו סי"ז) שמותר להשהות שמחת התגלחת שעושים לקטן עד המועד ומגלחין עיי' ספר ישראל. אולם דעת הגרש"א זצ"ל (הליכ"ש פי"א הגה 83) שכש"מ אין אנו נוהגים לגלח בחו"מ פסח אלא יש להמתין עד ל"ג בעומר].

ה. מצטער מריבוי השער

יש אומרים שמי שרגיל להסתפר ויש לו צער בגידול השער יכול לגלחו בספירת העומר כי אין זה אלא מנהג. [רדב"ז (סי' תרפו) והגר"ח פלאגי (הגהות רחמים לחיים על הרשב"א ח"ה סי' רעא)]. אבל להלכה הדבר אסור אף כשמצטער מריבוי השער. [כן משמע מהבחי"ל (סי' תצג) שפסק שהמותרים להסתפר בחו"מ מותרים להסתפר בעומר, ובחו"מ אסור להסתפר אף שיש לו צער מחמת שרגיל להסתפר, כמבואר בשו"ע (סי' תקלא), במ"ב (שם) ובביאור הלכה (שם). ויש לדחות דשמא הביאור הלכה למד מחו"מ לקולא ולא לחומרא כי אין זה אלא מנהג, וצ"ע. ועי' עוד בשעמטא עמיקתא גליון צ"ז].

ו. לצורך בריאות או משום מיוחש הראש

מותר להסתפר אם צריך לעשות כן לצורך בריאותו. [ערוה"ש (אות ג)]. וכן מותר אם ריבוי השער גורם לו מיוחש הראש. [כח"ח (אות יז ואות טו) בשם עיקרי הד"ט (סי' כא אות ח)].

ז. תספורת לצורך הליכה לפני שרים

מי שצריך להיכנס למקום השררה או אלו וצריך להסתפר משום שלום מלכות, חשש איבה או הפסד ממון מרובה מותר לו להתגלח. [זרע אמת (ח"א סי' סט) וחת"ס (או"ח סי' קנח)].

ח. במקום הפסד ממון

יש אומרים שהעוסק באיזה מסחר שאם לא יספר זקנו בימי הספירה יהיה לו הפסד ממון, מותר לו להתגלח כי לא נהגו במקום הפסד. [אג"מ (ח"ד סי' קב) והגרש"א (מעדני שלמה עמ' כ)]. ויש מחמירים בזה. [הגרשי"א זצ"ל (הלכות חג בחג הגה 65)]. ועי' בזרע אמת (סי' סט)].

ט. בעלי ברית

אם יש מילה הסנדק והמוהל ואבי הבן אף שאינו מוהל בעצמו, מותרים להסתפר בספירה לכבוד המילה. אבל המוציא והמביא אינו רשאי להסתפר. [רמ"א (סי' תצג סעי' ב) ומ"ב (סי"ק יב)]. **י. זמן התספורת**

המותרים להסתפר אפילו ביום שלפני המילה סמוך לערב קודם הליכה לבהכ"נ רשאים להסתפר. ואם חלה המילה בשבת מותרים להסתפר בערב שבת אפי' קודם חצות. [מ"ב (סי"ק ג) ועי' בחת"ס (סי' קנח-קנט) שכת' דמה שהתירו תספורת בשביל מילה כי דומה לקרבן ויז"ש שלו הוא. ועי' בנשאל דוד (וא"ח סי' טו) שכתב שאבי הבן יכול להסתפר כל יום המילה אפי' אם אינו נמצא שם כי יז"ש דדידה הוא, אולם הבעל ברית והסנדק י"ל שרשאים להסתפר עד המילה, עיי"ש].

יא. המילה חלה ביום ראשון

אם חלה המילה ביום ראשון, י"א שמותר לבעלי ברית המותרים בתספורת הנ"ל להסתפר בער"ש. [כח"ח (אות לו) בשם תשובה מאהבה]. ויש אוסרים. [שם בשם אגורה באהליך].

יב. בר מצוה

י"א שמותר לחתן בר מצוה להסתפר. [מקור חיים (לחוי"י סי' תצג)]. ויש אוסרים. [משנה הלכות (ח"ו סי' מה)]. ולמעשה יסתפר בעודו קטן, ובדעיבד מותר לו להסתפר בו ביום. [נעי' הליכ"ש (פני"א אות טו)]. ודעת הגרשי"א זצ"ל (אשרי' האיש פס"ח אות ה) דחמיקי יש לו על מי לסמוך].

יג. חתן בשבת שלפני החתונה

חתן רשאי להסתפר בשבת שלפני חתונתו. [שע"ת (שם סי"ק ז)].

יד. חתן הרשאי להתחתן בימים אלו

חתן הרשאי להתחתן בספח"ע (עי' בזה לעיל) מותר לו להסתפר ביום חופתו, כי יום טוב שלו הוא. [נעי' ברמ"א (סי' תצג סעי' ב), שמותר להבן כולו ולבאי הבן להסתפר בימי הספירה לכבוד המילה, וי"ל שה"ח בזה, וכן הוא בברכ"י (אות י) ובעקרי הד"ט (סי' כא אות ט) לענין חתן].

טו. הקרואים לחתונה

הקראים לחתונה בימי העומר (עי' הפרטים בזה לעיל), אינם רשאים להסתפר. אולם כאשר בלא תספורת ימנע מלילך לחתונה, רשאי להסתפר אף שהוא בימים שנוהג איסור. ואף אם הוא מהקרואים שלא יקפידו עליו אם לא יגיע. [אג"מ (ח"ב סי' צה ד"ה ולכן אם) ועיי"ש דהיינו טעמא כי יש מצוה על כל אחד בשמחת חתן וכלה, וכשלא יסתפר לא יוכל להיות שם רשאי להסתפר. ולי"ד לבית מילה שאין מתיירין לכל הקרואים להסתפר אלא לבאי חתן והמוהל והסנדק, ששם ליכא מצוה על שאר אדם מצד עצמם שיבואו להברית אלא על אבי הבן הוא מצוה שיעשה בשמחה ברבוי עם ושיקרא חבריו לשמוח עמו, אבל בנישואין הוא מצוה על כל אדם שיכלה לשמחת הנישואין].

טז. אבל שנשלמו השלשים שלו

אם נשלמו ימי השלשים בין ר"ח אייר לל"ג בעומר מותר לו להסתפר וטוב לעשות התרה לפני כן. [שע"ת (אות א) בשם מהז"ב. וכן פסק הנוטריש משוון (שם)]. ויש שהחמירו בזה. [בית דוד (סי' רעז) ודבר משה (ח"א סי' לב) הובא בברכ"י (אות ד) ובעקרי הד"ט (סי' כא אות א) ובפני"ש (שם אות ב)].

ברכת שהחיינו והטוב והמטיב

א. על בגדים החדים או על פירות

יש אומרים שאין ללבוש בגד חדש בימי העומר. [זקט יושר (עמ' 98) בשם רבו התרומ"ד. ועי' תשובות ופסקים [מקיץ ב'רמים סי' סט) שכנה דמחמת אבילות על תלמידי ר"ע נוהגין שלא לעשות כמות חדשה מפסח עד שבוועת]. וטעם הדבר הוא משום שמברכים שהחיינו, ואין לברך ברכה זו בימי הספירה כמו שאין מברכים בימי בית המצרים. [גנני יוסף (סי' סט) בשם העוללות אפרים (ח"ב מאמר קז)]. וי"א שמותר לברך שהחיינו [בני על כלים חדשים בין על פירות וכדומה]. [מאמר מרדכי (שם סי"ק ב), עיקרי הד"ט (סי' כא אות יז), זבחי צדק (החדשות סי' קיט). וכי"כ בלבושי מרדכי (סי' קנט) והגרש"א זצ"ל (שם)]. וי"א שאם נודמן לו איזה דבר שצריך לברך עליו שהחיינו, יברך. [מ"ב (סי' תצג סי"ק ב). ודעת הגרש"א זצ"ל (שם) דכוונת המ"ב לאו דוקא]. וכל א' ינהג כמנהגו.

ב. ברכת הטוב והמטיב

מותר לברך ברכת הטוב והמטיב בימי העומר. [עי' בשד"ח (מע' בין המצרים סימן ב סי"ק א) שכתב שמותר לברכה בימי בין המצרים. וכן האג"מ (ח"י סי' פ ד"ה ומכונית) אלא שאסר לקנות מר"ח אב דבר שמחייב ברכה זו (ושם איירי לענין מכונית) כי הוא כבנין של שמחה שאסור. וכן הביא בטעני גבריאל (פי"ז אות כב) עי"פ סידור העי"ב. ואי"כ ק"ו בספח"ע דקילא טפ"ן].

ימים שנוהגים מנהגי אבילות

א. ממתו נהגים דיני אבלות

יש נוהגים שלא להסתפר מתחילת הספירה (דהיינו מיום שני של פסח). ויש נוהגים מנהגי אבילות מיום שני של ר"ח אייר. [נעי' שו"ע, רמ"א (סי' תצג סעי' ג) ומ"ב (סי"ק ה וסי"ק יד)]. ולמנהג זה יש אומרים שצריך לזהר שלא לישא אשה ולהסתפר בשני הימים של חודש אייר. ויש אומרים שנוהגים איסור מיום א' דר"ח. [מ"ב (סי"ק טו)]. ויש מקומות שנוהגין להקל רק בר"ח אייר ובל"ג בעומר ובר"ח סיון עד שבועות. ובענינים אלו יתפוס כל אחד כפי מנהג מקומו. [מ"ב (סי"ק טו). ועי' בשע"ת (סי"ק א) שצירף מנהג המיקל לעוד צדדים אף לנחה איסור].

ב. בחולו של מועד פסח (לנוהגים מיום שני של פסח)

יש אוסרים ריקודים ומחולות של רשות אפילו בחולו המועד פסח. [משמעות הפמ"ג (א"א סי"ק א)]. ויש מתירין. [כן מוכח מהשעה"צ (אות ד) שהביא ספקו של הפמ"ג רק על ר"ח סיון ועד העצרת]. וכן המנהג. [הגרשי"א זצ"ל (הל' חג בחג ספח"ע פי"ז הגה 95)].

ג. חל ר"ח אייר בשבת

אף לנוהגים איסור בר"ח אייר, אם חל ר"ח בשבת יש להתיר בערב שבת לישא אשה בו ביום כיון שעיקר הסעודה תהיה בשבת ור"ח. [מ"ב (סי"ק ח)].

ד. ר"ח אייר שחל בשני – שבת אצל מותר בתספורת

אם חל ר"ח אייר בימי ששי שבת כיון שיש תוספת שמחה שבת ור"ח, יש להתיר להסתפר בער"ש ממני כבוד השבת. [מ"ב (סי"ק ה) ודעת בעל האג"מ (בין פסח לשבועות פי"ז הגה כב) שזין זה הוא אף לנוהגים להסתפר לאחר ל"ג בעומר]. וי"א שאף המקפידים שלא להסתפר בר"ח משום צוואת ר"יי להסתיך לאות מח, עיי' מ"ב סי' ר"ח סי"ק זי). וכילום להקל בר"ח אייר. [בצל האג"מ (שם הגה ח) והגרשי"א זצ"ל (הל' חג בחג פי"ז הגה 51)]. ויש מחמירים בזה. [הגרני"ק זצ"ל (בין פסח לשבועות שם הגה ז)].

ה. עד מתי נהגים דיני אבילות (לנוהגים מיום שני של פסח)

יש שנוהגים שלא להסתפר (ושלא לישא אשה) עד ל"ג לעומר, שאז פסקו מלמות תלמידי רבי"ע. ודעת השו"ע (סי' תצג סעי' ז) שאין להסתפר עד יום ל"ג בבקר דאז פסקו מלמות. [נעי' מ"ב (סי"ק ז)]. ועי' להלן בענין נישואין ותספורת בל"ג בעומר.

ו. עד מתי נהגים דיני אבילות (לנוהגים מר"ח אייר)

הנוהגין דיני אבילות מיום שני שבר"ח אייר, לא יסתפרו מל"ג בעומר ואילך. אלא שמותר להם להסתפר בל"ג בעומר עצמו. [רמ"א (סעי' ג). ועי' להלן לענין תספורת בל"ג בעומר]. ומכל מקום אף לדעה זו המנהג לישא ולהסתפר בג' ימי הגבלה, וזה שרי מיום ראשון של ימי הגבלה בבוקר דוקא דאמרינן מקצת היום ככולו. ויש מקומות שנוהגין להקל בר"ח אייר ובל"ג בעומר ובר"ח סיון עד שבועות, [ולענין ריקודין ומחולות, עיין בסמוך]. ובענינים אלו יתפוס כל אחד כפי מנהג מקומו. [מ"ב (סי"ק טו)]. ואם אין מנהג ידוע יכול לתפוס איזה מנהג שירצה. [מ"ב (סי"ק יז)]. ועיין לקמן לענין מנהג ארץ ישראל בזה.

ז. מנהג האר"י ז"ל לענין תספורת בימי הספירה

האר"י ז"ל נהג שלא להסתפר כלל עד ערב חג השבועות. ולפי מנהגו אפי' אם יזדמן ברית מילה אף להסתפר. [שערי' צדק (אות ח)]. ואם שבועות חל במוצ"ש מותר להסתפר ביום שישי שהוא יום מ"ח לעומר כדי שלא יכנס לחג כשהוא מנוול. [מורה באבצע (סי' ח אות רכא)].

ח. ר"ח סיון שחל ביום ראשון

הנוהגים איסור תספורת מר"ח אייר עד ג' בסיון, אם חל ג' סיון ביום א' מותרים להסתפר בערב שבת שלפניו שהוא ר"ח סיון מפני כבוד השבת. [הגרש"א זצ"ל (הליכ"ש פי"א אות כד). ועי' במקראי קדש (ססי' ז)]. ויש מסתפקים בזה. [בעל האג"מ (הלכות ספח"ע – איידער אות ט)].

ט. ריקודים מר"ח סיון עד העצרת (לנוהגים דיני הספירה מר"ח אייר)

מר"ח סיון עד העצרת מותרים בתספורת, אלא שיש להסתפק האם אסורים בריקודים ומחולות של רשות. [שע"ש (אות ד)]. ונהוגים להחמיר. [הגרש"א זצ"ל (שם אות טו ובגה שם)].

י. מנהג ארץ ישראל

באר"י בני אשכנז נוהגים דיני האבלות מתחילת ימי הספירה. [זלח אר"י (סוף חוד ניסן)].

יא. תספורת ונישואין בל"ג בעומר

מנהג בני אשכנז שלא להסתפר ושלא לישא אישה בליל ל"ג בעומר, אבל ביום (מנץ החמה) מקילים. [רמ"א (סי' תצג סעי' ב), מ"ב (סי"ק י- יא) ולוח אר"י (לגרימ"ס סוף חוד ניסן)]. ואם השעה דחוקה יש להקל אף בליל ל"ג בעומר בין לענין תספורת ובין לענין לישא אישה (ובכה"ג שלי"ג בעומר חל ביום ז) ואין נוהגין בזמנינו להתחתן ביום ששי ואין רוצים לדחות החתונה, ניתן להחשיב זאת כשעת הדחק ולהתחתן בליל ל"ג בעומר]. [מ"ב (סי"ק יא) והגרשי"א זצ"ל (ישא יוסף ח"א סי' קדז)]. ומנהג בני ספרד להקל בכל זה מיום ל"ד בעומר. [שו"ע (סי' תצג סעי' ב)].

יב. ל"ג בעומר שחל בערב שבת (למחמירים לעיל)

אף לנוהגים שלא להסתפר עד יום ל"ד בבקר, אם חל יום ל"ג ערב שבת מותר להסתפר ממני כבוד השבת. [שו"ע (סי' תצג סעי' ב)]. **יג. ל"ג בעומר שחל ביום ראשון**

אם חל ל"ג בעומר ביום ראשון, לדעת הרמ"א שמותר להסתפר ביום ל"ג, נוהגין להסתפר ביום ו' לכבוד שבת [רמ"א (שם)]. וטוב להסתפר אף חצות אלא אפשר אולם אף קודם חצות שרי [להגרש"א זצ"ל (הליכ"ש פי"א הגה 79)]. ואם לו הסתפר ביום ששי אסור להסתפר במוצאי שבת (לנוהגים איסור בליל ל"ג בעומר). [הגרש"א זצ"ל (שם אות כא והגה שם)].

יד. נישואין לאחר ל"ג בעומר

מנהג אר"י לענין נישואין להחמיר עד ר"ח סיון חוץ מל"ג בעומר שמקילים כנ"ל. [זלח אר"י (לגרימ"ס סוף חוד ניסן)]. ומנהג הספרדים להקל אף לענין נישואין מיום ל"ד בעומר בבוקר. **טז. להחמיר כל ימי הספירה**

הרוצה להחמיר על עצמו ולנהוג איסור כשני המנהגים, רשאי, וי"לא הוי ככסיל בחושך הולך", כיון שכונתו לצאת מהספק. [חזק יעקב (שם סי"ק יא) ואזיל לשיטתו במנחת יעקב (כלל זו אות א). וכן פסק המ"ב (סי' תצג סי"ק ז). ועי' בחזו"א (שבועות סי' כג סי"ק א). ועי' עוד בשעמטא עמיקתא גליון נ"ט].

טז. לשנות מנהגו

י"א שמותר לשנות משנה לשנה הימים שנוהג בו איסור. [אג"מ (או"ח ח"א סי' קנט וח"ב סי' צה) כיון שבתרייהו יש מספר הליג יום, דשני המנהגים הם נחשבים למנהג אחד לאסור מספר ל"ג יום, עיי"ש].

יז. ספק אם הדבר נאסר מפני המנהג

בספק אין להחמיר בדבר שהוא רק מצד המנהג. [שעה"צ (סי' תצג אות יד) עי"פ חזק יעקב].

להשתתף בחתונה הנערכת בימים אלו

א. חתונה שנערכת שלא כדין

הנושא אישה בימים שנוהגים בהם איסור, אף על פי שעושה שלא כדין מכל מקום מותר להשתתף בחתונה ולשמחו. [אג"מ (או"ח ח"א סי' קנט ד"ה והנה החתי"ס) דהא איתא בשו"ע (שם סעי' א) שאם קפץ וכנס שאין עונשין אותו, ואם יהיה אסור לילך אל הסעודות ולשמחו אין לך עונש גדול מזה].

ב. חתונה הנערכת ע"י מי נוהג היתר

הנושא אישה בימים המותרים להתחתן על פי מנהגו, מותרים חבריו הנוהגים איסור באותם הימים להשתתף בשמחתו ולשמחו. [הגרש"א זצ"ל (הליכ"ש פסח פי"א אות יט)].

ל"ג בעומר

א. ריבוי מחנה

ביום ל"ג מרגיב בו קצת שמחה מפני שפסקו למות תלמידי ר"ע. [רמ"א (סי' תצג סעי' ב)]. ומשום הילולת רשב"י. [ערוה"ש (אות ז) וכה"ח (אות כז)]. ויש נוהגים (בין ספרדים בין אשכנזים) לשמוע כלי זמר ולרקוד לכבוד הילולת רשב"י אף בלילה. [הגרני"ק זצ"ל (חוט שני שבת ח"ד עמ' שפ). ודעת הגרש"א זצ"ל (הליכ"ש פסח פי"א הגה כז והנה 58) שלנוהגים כהרמ"א (להסתפר ביום ל"ג) שפיר שרי אפילו ריקודים של רשות. וי"א שסעודה בל"ג בכלל סעודת מצוה. [נעי' במהרי"ל (החדשות סי' קדז)].

ב. אמירת התנן

אין אומרים בו תחנון. [רמ"א (שם)]. גם במנחה של ל"ב. [מ"ב (סי"ק ט)]. אך למנצח יענך ד' אומרים. [מפני"א (אי"א סי"ק ג) ומ"ב (סי' קלא סי"ק לה)]. וכן אם חל ביום חמישי אומרים א-ל ארך אפים. [נעי' מ"ב (סי' קלא סי"ק לה)]. ואם חל ביום ראשון אין אומרים "צדקתך" בשבת במנחה.

✉ לקבלת גליון מורה ללא עלות ניתן לשלוח בקשה לדוא"ל amikta@amikta.co.il

© **שמעטא עמיקתא** לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503 | הגליון נתרם כעילום שם להצלחת התורם ומשפחתו